

E-NASTAVA STRANIH JEZIKA NA MUDL PLATFORMI U UNIVERZITETSKOM KONTEKSTU

Aleksandra Blatešić¹, Jelena Borljin²

^{1,2}Univerzitet u Novom Sadu, Filozofski fakultet, Novi Sad, Srbija

¹aleksandra.blatesic@ff.uns.ac.rs, ²jelena.borljin@ff.uns.ac.rs

Kratak sadržaj: U ovom radu prikazaćemo kako i kojim putem je došlo do ubrzanog prelaska sa tradicionalnog podučavanja stranih jezika u učionici na e-nastavu kao jedinom mogućem formatu na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, te koji su bili izazovi i koja rešenja su nađena za novonastale okolnosti izazvane Kovid pandemijom. Posebnu pažnju ćemo usmeriti na upotrebu, sadržaje i mogućnosti platforme Moodle u didaktičke svrhe stranih jezika čija nastava je do 2020. bila organizovana u tradicionalnom i hibridnom, tj. kombinovanom modelu. Ukazaćemo i na pozitivne efekte internog transfera znanja i veština u upotrebi platformi i digitalnih alata, kao i samostalnog eksperimentisanja i primenjivanja novostečenog znanja.

Ključne reči: e-nastava, platforma Moodle 3.1, nastava stranih jezika, univerzitetska nastava

E-LEARNING OF FOREIGN LANGUAGES ON THE MOODLE PLATFORM IN A UNIVERSITY CONTEXT

Abstract: In this paper, we will show how and in what way there was an accelerated transition from traditional foreign language teaching in the classroom to e-learning as the only possible format at the Faculty of Philosophy in Novi Sad, as well as what were the challenges and what solutions were found for the new circumstances caused by the Covid pandemic. We will focus on the use, contents and possibilities of the Moodle platform for didactic purposes of foreign languages, whose teaching was organized until 2020 in the traditional context and in a hybrid model of teaching. We will also point out the positive effects of internal transfer of knowledge and skills in the use of platforms and digital tools, as well as independent experimentation and application of newly acquired knowledge.

Keywords: e-learning, Moodle 3.1 platform, foreign language teaching, university teaching

1. UVOD

Postoji nekoliko osnovnih načina održavanja nastave, a to su: (1) u učionici, bez upotrebe tehnologije, (2) u učionici sa upotrebom tehnologije, (3) hibridna nastava nastala kombinacijom tradicionalnog i onlajn sprovođenja i (4) onlajn nastava (*pure e-learning*). Iako svaki od navedenih metoda ima svoje specifičnosti, prednosti i nedostatke, u situaciji globalnog izazova, nastalog širenjem virusa Kovid-19, bilo je neophodno u što kraćem vremenskom roku preusmeriti se na isključivo poslednji navedeni oblik nastave, dakle, *pure e-learning*, u kojem je osnovni nedostatak osećaj izolacije i uskraćen direktni kontakt između učesnika nastave (studenata i nastavnika). Za sprovođenje e-nastave kao jedinog oblika nastave neophodno je posedovanje digitalnih veština, koje bi trebalo da su u ujednačenoj meri zastupljene kod učesnika u nastavi, pogotovo kod studenata kako ne bi dolazilo do brzog odustajanja usled nemogućnosti uklapanja u drugačiji format nastave i praćenja predmeta. Iako je ubrzani razvoj tehnologije znatno uticao na brojne druge promene u svim sektorima, a mogućnosti Interneta se odrazile na sve lakše međusobno povezivanje ljudi sa različitih strana sveta, sama brzina tih promena nije ostavila prostor za ravnomerno i pravovremeno usvajanje novih veština. Disbalans u upotrebi sredstava novih tehnologija je osetan kako među pripadnicima profesionalno aktivne srednje generacije, tako i među mladima koji odrastaju u tehnološkom kontekstu. U uslovima naglih promena poslednjih decenija čovečanstvo je bilo podeljeno na one koji ih isto tako brzo usvajaju i primenjuju, i one koji to odbijaju. Već formirani jaz u uslovima kada nije bilo drugog izbora, osim upotrebe tehnologija za obavljanje svih svakodnevnih i profesionalnih aktivnosti, nastao je veliki psihički pritisak zbog jasnog ukazivanja na neminovnost razvoja čovečanstva u skladu sa digitalnim i tehnološkim razvojem.

U izveštaju *Evropske komisije o poboljšanju kvaliteta nastave i učenja u evropskim visokoškolskim institucijama* (Report to the European Commission on improving the quality of teaching and learning in Europe's higher education institutions, 2013, 64-68) [1] među preporukama za modernizaciju visokog obrazovanja navodi se da bi univerzitetski nastavnici do 2020. godine trebalo da steknu sertifikat o završenom programu stručnog pedagoškog obrazovanja za rad u nastavi, kao i da bi kontinuirano stručno osposobljavanje i sticanje nastavničkih kompetencija trebalo da postane uslov za sve zaposlene u visokoškolskoj nastavi. Stoga je i *Strategija naučnog i tehnološkog razvoja Republike Srbije za period od 2016. do 2020. godine* (Sl. Glasnik RS, br. 25/2016) [2] uključila veliki broj preporuka za pedagoški pristup u nastavi, u kojem su učenici/studenti tretirani kao aktivni učesnici, što je na brojnim fakultetima i univerzitetima širom Srbije usvojeno. Tako je i Filozofski fakultet Univerziteta u Novom Sadu u novu akreditaciju uvrstio zajednički studijski program JKK (jezik, književnost, kultura) u kojem je velika pažnja posvećena pedagoško-psihološkim predmetima i praktičnoj obuci za što bolje

implementiranje u bilo koji edukativni kontekst nakon završenih studija. Nova *Strategija naučnog i tehnološkog razvoja za period od 2021. do 2025. godine*, pod nazivom *Moć znanja* koja je još bila predmet javne rasprave [3] u vreme nastanka ovog rada, je za navedeni period predvidela brojne akcije i strategije čiji je cilj stimulisanje i obezbeđivanje digitalnog razvoja u brojnim oblastima, pa i u nauci i obrazovanju. Ipak, u godini prelaza sa jedne na drugu strategiju čitav društveni sistem, a najviše zdravstvo i prosveta su bili pogođeni nametnutim promenama. Svi nivoi obrazovanja od osnovnog, srednjoškolskog do visokog i posle diplomskog su se našli na najvećem testu ikada, i to istovremeno. U situaciji prisilnog odsustva kolektivnog rada u direktnom kontaktu, inače uobičajenog za obrazovni sistem, kao jedini mogući resurs za nastavak aktivnosti je ostala e-nastava, na koju mnogi nisu bili unapred pripremljeni. Još u ranijim istraživanjima je utvrđeno koliko je važno i korisno da budući nastavnik uči uz pomoć sredstava tehnologije, pre nego što se ostvari u ulozi nastavnika koji podučava tim sredstvima, jer će moći da direktno u svom radu koristi brojne benefite svog prethodnog iskustva sa tehnološkim sredstvima i to iz ugla učenika [4].

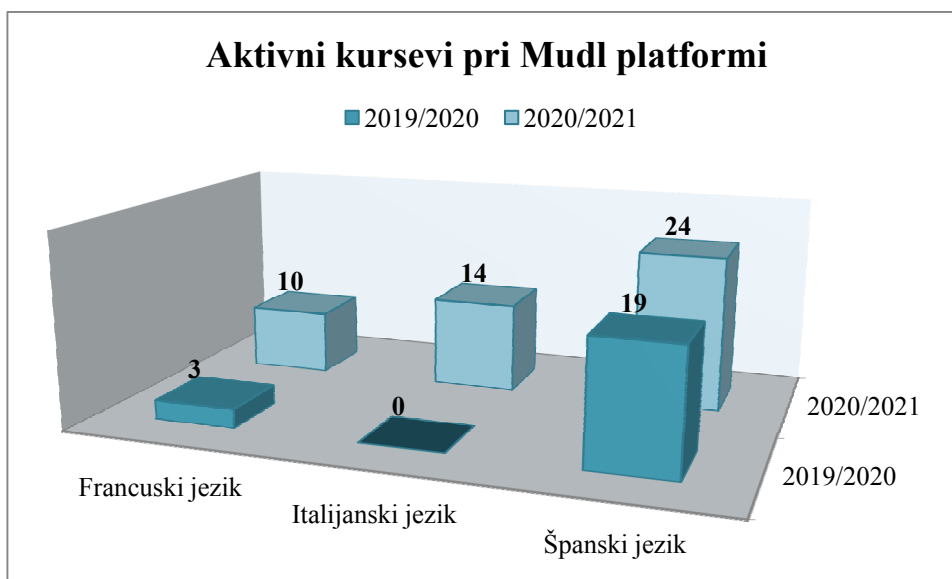
Izostavljena faza adekvatne obuke u primeni tehnoloških sredstava i alata za e-učenje uz višemesečno obavljanje celokupnog obrazovnog procesa upravo u tom formatu uticalo je na ubrzana istraživanja mogućnosti i načina sprovođenja ovog vida nastave. Na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, kao nosiocu i prenosiocu društveno-humanističkih vrednosti, koje još uvek nisu u potpunosti usvojene i uobličene u IT formatu, promena načina rada je bila turbulentna za mnoge nastavnike, ali i studente. Među nastavnicima Odseka za Romanistiku pri navedenom fakultetu nakon početnog perioda individualnog snalaženja došlo je do formiranja manje radne grupe čiji je cilj bio interni transfer novostečenog informatičkog znanja i iskustva u nastavi stranih jezika (španski, italijanski, francuski) i podizanje kvaliteta e-nastave. Ovo je bio značajan iskorak u razvoju kvaliteta univerzitetske nastave i podsticanju njenih aktera na istraživački rad u oblasti edukativnih inovacija. Veoma je važno istaći da su u ovom kontekstu razmene veština i znanja bile izbrisane starosne, polne i statusne razlike između članova radne grupe, koju je oformio i ujedinio snažan zajednički interes. Najmlađa članica radne grupe, zahvaljujući svom prethodnom obrazovanju u e-kontekstu na posle diplomskim studijama u Španiji je u kriznoj situaciji uspevala da samostalno produbi svoja znanja u upotrebi Mudl platforme, koja već duži niz godina postoji na Filozofskom fakultetu kao dodatno, ali ne i obavezno sredstvo rada. Novostečena znanja, veštine i iskustvo u višemesečnoj upotrebi u nastavi španskog kao stranog jezika je potom podelila sa ostalim kolegama radne grupe, među kojima su neki bili delimično upoznati sa mogućnostima upotrebe Mudl platforme, a neki nimalo. Cilj interne obuke, razmene znanja i iskustva u radu sa studentima je bio formiranje kurseva za španski, italijanski i francuski jezik na različitim nivoima, njihovo postavljanje na Mudl platformu i uključivanje studenata u novostvoreni format nastave. Interna obuka je sprovedena u informatičkim laboratorijama Filozofskog fakulteta pod sigurnim epidemiološkim uslovima uoči nove akademske godine 2020/21, a sama inicijativa je nastala kao rezultat prethodnog i to vrlo raznolikog iskustva svih učesnika u e-nastavi. Obuka je trajala 5 nedelja, a njen cilj je bio da se svi učesnici obuke, inače različitog nivoa znanja i predznanja u korišćenju Mudl platforme i tehnoloških sredstava u edukativne svrhe, osposobe za ujednačeno korišćenje mogućnosti navedene platforme i njenih alata.

Ovom prilikom učesnici radne grupe su stekli uslove da ujednače svoja bazična znanja i da ih iskoriste za dalji razvoj i primenu u edukativne svrhe, kao i da stečena znanja i veštine prilagode potrebama svog predmeta i povise nivo autentičnog i inovativnog kvaliteta. Svim učesnicima radne grupe je omogućeno da se postepeno ali veoma efikasno upoznaju sa načinom rada na platformi Mudl 3.1, da upoznaju prednosti i mane navedene verzije platforme, kao i da je primene na najbolji i najefikasniji način u e-nastavi i asinhronoj komunikaciji. Učesnici obuke su se upoznali sa načinom formiranja kursa, vođenja dnevnika ocena, postavljanja i vrednovanja različitih vrsta aktivnosti koje ova platforma nudi, načinom postavljanja različitih audio-video materijala i spoljnih elektronskih izvora, kao i najvažnijim alatima u oblikovanju gradiva, vežbi, aktivnosti i prezentovanju usvojenih celina.

2. REZULTATI

Interna obuka koja je bila održana pri Odseku za romanistiku je bila namenjena kako onim nastavnicima koji se do tada nisu bili susretali sa Mudl platformom tako i onima koji su je prethodno koristili u nastavi, ali u ograničenom okviru postojećih mogućnosti. Naime, nastavnici koji su imali iskustva u radu sa Mudl platformom, nisu koristili njen potencijal u asinhronoj onlajn nastavi, već kao platformu na kojoj su studenti radili manji broj vežbi, uglavnom za usavršavanje pisane jezičke kompetencije. Ostali oblici jezičkih kompetencija (razumevanje, slušanje, govor) nisu bili podsticali usled nedostatka znanja i veština u upotrebi alata koje nudi ova platforma, kao i nedovoljne obaveštenosti o svim mogućnostima njihove primene u edukativne svrhe i konkretne potrebe u nastavi svakog stranog jezika posebno.

Sledeći grafikon jasno ukazuje na povećanje broja aktivnih kurseva na Mudl platformi pri Odseku za Romanistiku Filozofskog fakulteta Univerziteta u Novom Sadu nakon održane obuke.

Slika 1. Prikaz aktivnih kurseva na Mudl platformi Filozofskog fakulteta u Novom Sadu za španski, italijanski i francuski jezik

Može se videti da su aktivni kursevi Odseka za romanistiku na Filozofskom fakultetu Univerziteta u Novom Sadu u značajnom porastu nakon održane interne obuke. U toku 2019/2020. akademske godine aktivnih kurseva vezanih za predmete francuskog jezika je bilo tri, dok se španski jezik izučavao na 19 kurseva na Mudl platformi. Što se tiče kurseva italijanskog jezika, njih u toku akademske godine 2019/2020. nije bilo uopšte, dok je u narednoj akademskoj godini otvoreno 14 kurseva vezanih za nastavu ovog jezika.

Važno je napomenuti da se kursevi koji su bili otvoreni tokom ak.g. 2019/2020. razlikuju po sadržaju u odnosu na one otvorene nakon obuke. Tako sadašnji kursevi nude raznovrsniji i bogatiji sadržaj koji podstiče kritičko mišljenje i kreativno izražavanje studenata uz istovremeno jačanje i praktikovanje digitalne pismenosti. Mudl platforma se sada koristi za asinhrono usvajanje gradiva kroz interaktivne sadržaje koje nastavnici postavljaju praveći individualne i grupne aktivnosti, vežbe i zadatke, te postavljajući raznovrsne, pa i multimedijalne resurse pomoću alata koje ova platforma nudi. Nastavnici predstavljaju nove nastavne jedinice kroz asinhronu nastavu; imaju uvid u rad svakog studenta i šalju povratne informacije direktno preko platforme; organizuju predispitne obaveze putem različitih aktivnosti i ocenjuju ih direktno na Mudlu, što olakšava saradnju i komunikaciju između više nastavnika koji učestvuju u nastavnom procesu iste grupe studenata. Novi trend korišćenja Mudla u e-nastavi se razlikuje u odnosu na kurseve prethodne akademske godine, kada je ova platforma bila korišćena kao dopuna standardnoj sinhronoj nastavi čijom prilikom je potencijal Mudla iskorišćavan u dosta manjem obimu.

3. ZAKLJUČAK

Rezultati istraživanja su nas doveli do zaključka da snažan zajednički interes u kriznim situacijama može da ima pozitivne efekte na individualan i kolektivni istraživački rad, kao i na povećanje želje za inovacijama i prilagođavanjem nastalim promenama. Primena Mudl 3.1 platforme u univerzitetskoj nastavi stranih jezika u velikoj meri može da olakša nastavnicima prvobitno stvaranje i kasniju reciklažu predmeta sa ažuriranim podacima u jednom kreativnom, autentičnom, fleksibilnom i interaktivnom kontekstu, uz kontinuirano prilagođavanje potrebama učesnika e-nastave. Iako su aktivnosti na Mudl platformi vezane za uglavnom asinhroni vid e-nastave, studentima je sistemski omogućeno da dobiju povratne informacije o tačnosti svojih odgovora u relativno kratkom vremenskom periodu, tj. odmah nakon obavljene aktivnosti ili u unapred isplaniranom vremenskom okviru, čime je obezbeđeno kontinuirano podsticanje i praćenje rada studenata. Veliki broj alata koji može da se koristi u okviru platforme Mudl zadovoljava potrebe univerzitetske nastave stranih jezika, književnosti i kulture, te deluje podsticajno na razvoj kreativnosti i digitalnih veština studenata, ali isto tako i nastavnika. Kao krajnji rezultat interkatedarskog udruživanja u razmeni znanja i veština i ovladavanju mogućnostima Mudl platforme formirano je dvostruko više predmeta na navedenoj platformi (2,18 puta više: od početnih 22 do aktuelnih 48) sa tendencijom daljeg povećavanja u narednom semestru tekuće, ali i narednih akademskih godina. Ovaj transfer znanja doprineo je ujednačenijem pristupu nastave na Odseku za romanistiku pri Filozofskom fakultetu u Novom Sadu tokom pandemije, jer su brojni studijski predmeti bili postavljeni na istu platformu, što je predstavljalo veliku olakšicu za studente kao osnovnu grupu korisnika platforme.

4. LITERATURA

- [1] *Report to the European Commission on improving the quality of teaching and learning in Europe's higher education institutions* (2013), Internet stranica <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/fbd4c2aa-aeb7-41ac-ab4c-a94feca9eb1f>
- [2] *Strategija naučnog i tehnološkog razvoja Republike Srbije za period od 2016. do 2020. godine*, Službeni Glasnik RS, br. 25/2016.
- [3] *Strategija naučnog i tehnološkog razvoja Republike Srbije za period od 2021. do 2025. godine-Moć znanja*, Internet stranica <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2020/12/Predlog-Strategije-naucnog-i-tehnoloskog-razvoja-java-rasprava.pdf>
- [4] Nike Arnold, Lara Ducate, (2006). *Future foreign language teachers' social and cognitive collaboration in an online environment*, Language Learning & Technology, Vol. 10, No. 1.